

KKTC

Yakın Doğu Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

1958-1974'te Kılış'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

Yüksek Lisans Çalışması

Yeliz Tayançlı

Danışman

Doç, Dr. Bülent Yorulmaz

2000

J. efkoşa

İÇİNDEKİLER

• **Kıbrıs**

• 1958-19j'lf.~D;;~RIS'TA YAŞANAN CANLI HATIRALAR

A.1958'de **Kıbrıs**ta yaşanan canlı hatıralar:

1.Eştm: <J{.!ii~.....'i'ne..... S

B.1963'te Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

1. lyş~9~ra	7
2. :f~tme:t.:<{}~çakka	8
3. ijuj.y'.~;:fl'~yançlı	9
4. Nejla>Ş~ijlier	10
5. Nerimc:t.:i.:ltoprak	12
6. Nevzat Yücel Gazi	13
7. Mustafa :I'aşseven.	el4

c.,~'71;J'tKıbrıs'ta Yaşan~ (:)'ı~Hatıralar

1. i,yram Çelik	16
2. Beşim Özsezer	17
3. ~~I~ i;alipoğlu	19
4. Fatma: Özçakka	21
5. Hasan GE-Y' ançlı	22
6. Huri~i'f~arançlı	24
7. Hüseyin,y.!~çakka	25
8. HüseyinQ: j#yançlı	26
9. Mustafa. Ancin	27
10.N erimar:~i.'g,prak	28
11. Nesi be i.Afrkan	31
12. Süheyla~,Qprülü	33

• DİZİN

1.1<işi J.ıdları Ijizini	34
2~Yer Adları Dizini	36

ÖN SÖZ

Bu çalışma, Kıbrıs Türklüğünün geçmiş yıllarda Rumlarla arasındaki savaşta yaşadıkları sıkıntıları, zorlukları ve bu süreçte alınarak 1958, 1964 ve 1974 olmak üzere üç döneme ayrılmıştır.

ağzından önce qıılenmiş, daha sonra da kaleme alınmıştır. Bunu yapmaktaki en büyük amacımız Kıbrıs Türkünün ne zor günlerden geçip bugünlere gelmiş olduğullıf/lıjffirJjtmakve gelecek nesilleri de bu konuda bilinçlendirmektir. Çünkü gççmı,şjuf, llılıp, Çyen bir kişi gelecekte başarılı olamaz.

Bu çalışmayı yaparken Haspolat, Lefkoşa ve Dikmen'deki bazı tanıdıklarımızla görüştüm. Görüştüklerim kişiler bana geçmişte yaşadıkları kötü günleri çok canlı bir şekilde anlattılar. Bu insanların.1958,64,74 yıllarında yaşadığı savaşı tam bir şekilde, her şeyi saati saatine hatırlayarak anlattıklarını farkettim . Çünkü onlar bu kötü günleri yaşamışlar, çok zor<.günler geçirmişlerdi. Ölüme kadar gitmişler ve geri dönmüşlerdi. Bunları unutmaları imkansızdı.

Yapımı: oicüğüm bu çalışmada, hiç çekinmeden 1958-1974 yılları arasındaki hatıralarını canlı bir şekilde anlatan herkese çok teşekkür ederim.

Yeliz TAY ANÇLI

Dikmen, Nisan 2000

GİRİŞ

Rumların kprduğu EOKA tedhiş örgütü gerek Ada Türklerinin gerekse Rumlarının ha.yJ:ıtında önemli değişikliklere neden olmuş ve zamanında sindirilemeyen)l)ı)Rum yeraltı örgütünün çalışmaları, 1960'ta kurulan bağımsız Kıbrıs Cumhuriy~trne rağmen 1963 Aralık ayı facialarını doğurmuştu. 1963-Kanlı Noel, 19qfl, iiÇuk:öy Çarpışmaları ile noktalanmıştı. 1964'te Türkiye'nin garantör devlet .Qfüralcipfenköy'deki duruma müdahale etmesi, Türk toplumunun geleceğe bajqs(ÇtÇişına.çğletki etmişti. 1967'de Rumların Geçitkale, Boğaziçi köylerine karşı l>a.şla~la.rl şa.ldınlarda Türkiye Cumhuriyeti' nin sert tepkisine neden olmuştu.

Kıbrıs, Yunanların Enosis-Yunanistan'la birleşme emelleri yüzünden 15 Temmuz 1974'te bir kanlı darbe olayı daha yaşamış ve bu ideoloji doğrultusunda harekete geçen gruplar Rum hükümetini devirerek 'Kıbrıs Elen Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmişlerdi. Bu defa da duruma karşı çıkan Ankara, garantör devlet olarak tüm barışçıl./yolları denemiş ama bir sonuç alamayınca 20 Temmuz 1974 tarihinde deniz<f~µ.yđhavadan yaptığı müdahalelerle Kıbrıs Türklerinin yardımına koşmuştu. Birinci 13~!Ş Harekatı adı verilen bu olay 20-22 Temmuz günleri arasında olmuştu.Rıptıl.ajınbarışa yanaşmamaları üzerine, adada daha çok kan dökülmesini, daha büyük k:atliamları önleyebilmek için 14-16 Ağustos 1974 tarihleri arasında İkinci Barış J:larekatı gerçekleştirilmiş ve bu günkü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hudutları çizilmişti. Yapılan görüşmeler sonunda güneyde kalan Türklerin kuzeye geçmeleri üzerine adada, tam bir bölünme olmuştu. 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet' i ilân edilmişti.

20 Temmuzla başlayıp 16 Ağustosla noktalanın Birinci ve İkinci Barış Harekâtı, 'Kıbrıs Türkü'nün inancı ile Mutlu Barış Harekâtı, adayı bir Elen Cumhuriyeti

ve Yunanlıların bu büyük emeline Türkiye'nin kesin olarak

"Düş" demesidir. Bir ~~~~~! ~~~~~ " ~~~~~, ~~~~~"

bugünkü huzuruna kavuşmuştur.

1958'de {ürs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

1963'te Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

Dikmen-Girne

Yaş!67

21 Aralık'ta Tahtakale'de, gavurların kendi aralarında hadise çıktı. Biz dört gün; Küçük Kaymaklı'daki evimizde kapalı.kaldık. Dört çocuk annesiydim. 24 Aralık'ta sabah saat sekiz'den beşinci çocuğumu dünyaya getirmiştım. Akşam üzeri saat dörtte Rumlar, Küçük Kaymaklı'yı bastı.Küçük Kaymaklı'daki Türklerin çoğunu esir aldı. Ben de beş çocuğuma kurşun yağrıruraltında Lefkoşa'ya kaçtım. Kocam o zaman polisti. O da mevzide çarpışmaktaydı. Bir hafta sonra kocamla buluştım. Eşim bizi eski bir eve yerleştirmişti, 13enve çocuklarım o güne kadar sinemanın içinde kalıyor, yerlerde yatıyorduks Küçük Kaymaklı düşmüştü. Küçük Kaymaklı'daki evimizden çıkarken hiçbir şey ajamamıştık Evimize gitmek istiyorduk ama bu artık imkansızdı. Çok açlık çektik...> Oradakilerin yardımıyla çocuklarımızı yedirdik, giydütdük. Tam düzene giriyorcluk ki 74 harbi başladı. 74 harbi sırasında sınırda kalıyorduk. Bir taraftan Türk:.,/bir~taraftaRum kurşunları yağıyordu. Kocam yine mevzideydi. Bulunduğumuz yer yasak bölge olduğundan bir komutanın aracılığıyla oradan daha güvenli bir yere taşındık. Daha sonra da Dikmen'e yerleştik.

8

Huriye TAYANÇLI

Dikmen-Girne

Yaş:46

Tel:2372109

1963'te silah sesleri uyardık. O zaman ben, sekiz yaşımdaydım. Ben ve kardeşlerim, hepimiz çok korkmuştuk. Bizim evimiz Rumlarla karşı karşıya olduğundan, arka mahalledeki komşunun evine taşındık. Ama orada da başımıza mermi parçaları yağmaya başlamıştı. Daha sonra Küçük Kaymaklı'nın, Rumların eline geçtiğini öğrendik. Rumlar, eline geçeni öldürüyordu. Küçük Kaymaklı'dan da kaçmalıydık. Bize en yakın köy Hamitköy olduğu için oraya gitmemiz söylendi. Yollarda şehit olmuş insanlar, kan içinde yatan yaralılar vardı. Soğuktan ayaklarımız donuyordu. Çünkü korkudan, ayakkabılarımızı giymeyi unutmuştuk. Annem bir onuzunda iki-üç yaşında olan kardeşimi diğer elinde de bizi tutuyordu. Hamitköy'e gittik. Çünkü başımıza kurşun yağıyordu. Mecburen oradaki bir eve sığındık ve geceyi orada geçirdik. Sabah, annem yoldan bir Türk'ün koşarak geçtiğini gördü ve bize "Siz de buraya mısınız? Küçük Kaymaklı düştü, herkes öldürüldü!" dediğini duydu. Biz de Hamitköy'e gittik. Orada bir ailemizin yanına sığındık. Daha sonra Küçük Kaymaklı'dan Hamitköy'e gelenler için çadırlar kuruldu. Açlık ve sefalet başlamıştı. Ruzgarlar çadırlarımızı uçuruyor, bize başka çadır kuruyorlardı. Bir çadırda sekiz kişi kalıyorduk. Herkes Barış Gücünün getireceği yiyecekleri bekliyordu. İki sene böyle çadırda geçtikten sonra Hamitköy'de göçmen evleri yapıldı ve her aileye bir oda verildi.

Dikmen-Girne

Yaş:65

Arpalık, <1>µ;lg,j,çlicük Türk Köy'ü, 6 Şubat 1964 tarihinde çok kanlı bir savaşa sahne olmuştu. L.t.r.J.üşman, Türk toplumuna bir kuvvet gösterisi yapmak, bir gözdağı vermek m~IJ:tlam~/.kapılmıştı... Bunun için de küçük bir Türk köyü, Arpalık köyünüis(!çmıştı./t\klıncaköy küçük olunca neticeye kolaylıkla varacak...

BirılCrce ask<:rle saldırdı Arpalığa... Gayesi taş üstünde taş, göğde üstünde baş bırakmamaktı.

Kaderin cilvesine bakın ki düşman Arpalık'ta kafasını granit bir kayaya çarpmıştır. Arpalığın bir avuç mücahidi canlarını dişlerine takarak aslanca döğüşüyorlardı.

Arpalık köyüne saatlerce dört yandan, ateş yağıyor, ölüm yağıyordu. Ölenler yaralı~µa.nlar oluyordu. Ama ölümden kimse korkmuyordu ki... Yusuf Mehmet kolundan yaralanmıştı. Yarasına, akan kanına dönüp bakmıyor, durmadan ateş ediyordu.

Düşmafl:t<qyegirmiş, teslim olmalarını istiyordu. Türk'ün nişan alacak tek gözü, tetik çekecektek:iparmağı durdukça mukaddes mabedine kim girebilirdi?...

Düşman yeni\bir taktiğe başvurdu. Mevzi olarak kullanılan evin üst katında kahramanca direnen sekiz Türk'ü diri diri yakmak için alt katı ateşe verdi.

Yaralı Yusuf Mehmet ve arkadaşları iki ateş arasında kalmışlardı. Y.c.fılın en yaşlısı Hakkı Mustafa "Teslim olmaktansa diri diri yanmayı tercih ederiz." dedi. Yusuf Mehmet'in yanındakil'er şehit olmuş, Yusuf Mehmet'in de kolundatı' yara tekrar açılmıştı. Köydeki kadınlar, yaşlılar Luricina'ya götürüldü. Şehitler de ertesi

gün köyden•tqpJ<111.q.f Kolundan yaralanan Yusuf Mehmet'i ise Barış Gücü aldı. Avrotur'a götürüô\k:ôlunu kestiler. Geri döndükten sonra koluna kaya düştü ve yine yaralandı. Ba:ıış~f.ıçubu olaya müdahale ettiği zaman, düşman da bu bir avuç yiğidi hayranlıkla izliyordu.

Nevzat Yücel GAZİ

Haspolat

Tel:2335473

6 Nisan'ı 7 Nisan'a bağlayan gece dört kişiydik. Ben ve bir arkadaşım görevli olarak Limasol'a gönderildik. İki esiri, Lefkoşa'ya götürmemiz için yanımıza verdiler. O gün Lefkoşa'da bir hadise oldu. Bizimkiler Lokmacılar'da çok önemli bir subayın oğlunu vurmuştu. Onun üzerine Rumlar gelenlerin yolunu kesmeye başladılar. Herkesi dövdüler. Ölenler oldu. Arkadaşımla ben bu hadiseden habersizdik. Limasol'dan dönerken bizim de yolumuzu kestiler. Dört-beş saat barikatta dayak yedik. Daha sonra bizi landroverin içine attılar ve Haspolat ovasına götürdüler. G~ce saat on birde kurşun yağmuruna tutulduk. Ben beş kurşun yedim ve yere düştüm. Daha sonra vurulan iki kişi de benim üzerime düştü. Bu iki kişi ölü:üştü. Kurtulan arkadaş da benim altımda yatıyordu. Yanımdaki arkadaşım da a.yağıııııı kaybetmişti. İskele yolunun üstünde, Amerikan üslerine sığındık. Orada tedavi altına alındık.

Must-afa TAŞEVİN

Haspolat

Yaş:63

Tei: 33510

Bana Hasan Çimen yeğen anlatmıştı. 196rde Rumlar Geçitkale'ye saldırdılar. Bir grup Türk, köprü'nün altına girip saklanmıştı. Köy işgal edilmişti. Rumlar telefon kablolarını tuttular ve karargâhı bulmak için kabloyu takip ettiler. Bu kablo köprü'nün altından geçiyordu. Köprü'nün altına saklananların bir kısmı kablonun üzerinde yatıyordu. Rumlar kabloyu takip ederek köprü'nün yanına kadar gelmişlerdi. Bir Rum, kabloyu çekti. Kablo gelmeyince köprü'nün altında birilerinin olduğunu anladılar .Diğeri köprü'nün altına ateş etti. Köprü'nün altında, kablonun üzerinde yatmakta olan bir Türk, başından yaralandı ve "Vay başım, vay başım" diye bağırmaya başladı. Arkadaşları ona "Eğer sessiz olmazsan Rumlar hepimizi öldürecek!" dediler. Birleşmiş.Milletler köye gelene kadar köprü'nün altında kaldılar. Başından yaralanmış olan adam da bir süre sonra kan kaybından ölmüş ve köyün orta yerinde bulunmuştu.

1974'te **Kıbrıs'ta** Yaşanan Canlı Hatıralar

Bayram ÇELİK

Dikmen-Girne

Tel:2372176

Tarih 21 Temmuz, 1974. Bana ve arkadaşlarıma taarruz hazırlığı yapmamız için haber geldi. Ben, isyancı manga komutanıyım. Taarruz hazırlığını yaptık. Beş on dakika sonra, bize Türk askeri de katıldı. İlk gavur mevzisine girdiğimizde, orada bir Rum gördük. O Rum, gömleğini, kimliğini üzerinden çıkarıp attı. Amacı Rum olduğunun anlaşılmamasıydı. Biz, onun gömleğini çıkardığını görmüş ve Rum olduğunu anlamıştık. O Rum'u ve eşyalarını aldık. Türk askeri, Dost Birliğiyle temasa geçti. Bize, gavurları imzağarada olduğu ve biribirimizi vurmamamız için dikkatli olmamız söylendi. Qradaki Rumların yanına gidince bir kısım gavur kaçmaya çalıştı. Kaçmaya çalışan gavurlar öldürüldü. Biraz daha ilerledikten sonra bir şigavurlakarı karşıya geldi. Rumca olarak teslim olmalarını söyledik. Bunlardan birini işi yere eğerekteşim oldular. Bir tanesi, bana nişan alarak ateş etti. Şans eseri çığıcığimi için yaralandım. Bana ateş edince ben de silahımı çekerek onu yurdurdu. Rum'un silahını, şapkasını ve mermilerini almıştım. Tekrar Dost Birliğiyle temasa geçtik. Rumlar, Türkleri havan yağmuruna tuttular. Bir Türk komutanı yaralı ve komutan ilk yardıma yetiştirildi. Gavurlar geri çekildiler. Bizim mülkleri kimisi kaçtı, kimisi kayboldu. Daha sonra toparlandılar ve bugünkü mevzilere yerleştiler.

Öldürdüğüm Rum'dan aldığım şapka, bugün hala, evimin bahçesindeki bir direkte asılı durmaktadır.

Besim ~~ÖZSEZER~~

Dikmen-Girne

Yaş:48

Tel:2372158

74'te Rumların kendi aralarında iç savaş çıkmıştı. O zaman ben, Leymosun'da kalıyordum. Rumların kendi aralarındaki savaş, tam bir hafta devam etmişti. Bu bir haftalık süre içerisinde, bütün yollar kapatılmıştı. Cuma günü öğlene doğru yollar tekrar açılmıştı. Ben, motorumu alıp Osman adındaki bir arkadaşımı Esenköy'e, ailesinin yanına götürdüm. Osman, orada kansını, ben de anamı babamı görecektim. Bir çeyrek sonra Osman ağlaya-alcyanıma geldi. Karısı köyden kaçmış ve Dohni'ye gitmişti. Kendisini alıp kansının yanına Dohni'ye götürmemi istiyordu. Ben de götürdüm. Osman'ın karısı ölmemi istedi. Ben kalmadım. Motorumu aldım ve köye gittim. Esenköy'den kaçmadan babam, Rum bakkalında durup kendisine bir paket sigara almamı istedi... Şişirici aldim, sonra köy yolunu tuttum. Eve giderken motorum bozuldu. Motoru, yolun kenarındaki boş alana koydum. O boşluğun içinde, Rumların kendi aralarında çıkan savaşta ölen gavurlar gömülüydü. Burada bedenden ayrılmış kollar, kafalar vardı. Motoru oraya koyduktan sonra bunu farkettim. Motorumu orada bıraktım ve köye yayan gitmeye başladım. Çevrede Rumlar vardı. Onlara selam vererek oradan geçtim. Çünkü onlardan kaçmam imkansızdı. Rumları aşağı yukarı elli metre geçtikten sonra arkamdan, beni korkutmak içi çıkışımın üzerinden kurşun sıktılar. Yavaş yavaş köye geldim ve köyde kaldım. Ertesi gün, Cumartesi günü sabah saat 5:30-6:00'da radyodan Türk askerinin Kıbrıs'a çıkarma yaptığını duyduk. Köydeki komutan, bize silah verdi. Mevzilere gittik ve bütün köylü, Rumlara karşı savaşmaya başladık. Rumlar, köye

girememişti. Çünkü köyümüz yüksekti. Ama köyün üç bir tarafından köye saldırdılar. **Leymosun teslim** olduktan sonra bütün silâhları gömdük. Rum askerleri ile Rum polisi , ellerinde, köyde kaç tane silah olduğunu gösteren bir liste ile köye girdiler. **Silâhların hepsini** komutandan almak istediler. Köylü ya silahları Rumlara verecek, ya da bütün köylü öldürülecekti. Akşam üstü 5:00-6:00 arası köyden dağa kaçtık. İki gün dağda kaldık. Köyde kalanlar bize Rumların köye geldiğini, silahları istemediklerini, köyün gençlerinin geri gelebileceklerini söylediler. Köye döndük. Bir gece köyün içine yaklaşık elli kişisilahlı Rum askeri girdi. Köylülerin çoğu tekrar dağa kaçtılar. Dağa kaçanların çoğu orada kaldı. Bir kısmı da askeri üslere gitti. Ben de askeri üslere gidenler arasındaydım. Bir süre askeri üslerde kaldım. Daha sonra Türkiye'ye İskenderun'a gittik. Oradan da Lefkoşa'ya geldik.

Makarios;Paramal'daki<>göçmenlere kendi özel arabasıyla gelmişti. Bizi geri evimize dönmemiz için ikna etmek istiyordu. Makarios'un konuşmasına izin yijirifük. Elimizdeki değnekler, nacaklar ile Makarios'un arabasını hurda haline soktuk. Makarios da konuşma yapamadan geri döndü.

Paramal'a gittiğimizde, ailemiz köyde kalıyordu. Köydeki ailemizi nasıl Paramal'a gçtj_-eçğimizi düşünüyorduk. Sonradan Rum olan Galip adında bir Türk, kendi arabasıyla üslere geldi. Köyden ailemizi üslere getirmek için insan başına yirmi Kıt>risii:-aşpara istedi. Biz de ona parayı verdik. Önce ahim ve kızkardeşim , daha sonra da çocuklarını getirtebilmiştik. Ama Rum polisi ve Rum askeri , ahim ve enişteme çok işkence yapmıştı. Abimi ,Rum polis çavuşu Kaya esir almış ve daha önce üslerde işlediği için Galip onu kurtarmıştı.

Derviş **TALİPOĞLU**

Dikmen-Girne

Yaş:47

Tel:2372159

1974'te askerliğimi yapmaktaydım. 14 Temmuz'da, motosikletle Poli istikametinden Lefkoşa'ya gittim. Asker elbiselerimi giyerek birliğime katıldım. 15 Temmuz sabahı biz~, hastahaneye .gidip birer şişe kan vermemiz söylendi. Çünkü savaş başlayacaktı ve bu verilen kan da savaşta yaralananlara verilecekti. Birliğe qgq.q;µğµ.pı;ig;~mı:ın koğuşları terk.ettik ve mevzilerde yatıp kalkmaya başladık. Bize silâhlar, mermiler verilmişti. 20 Temmuz sabahına kadar mevzilerde yatıp kalktık. 20 Temmuz'da Rauf R. Denктаşım, yaptığı anonsla, Türkiye askerinin adaya çıkarma başlattığı halka bildirildi ve halka,.sokaklara dökülmemesi söylendi.

iQğaz-Hamitköy-Haspolat ü~erinden geçen uçaklardan askerler paraşütlerle il:1.m&~i.başladılar. Gavurlar,;>Karatepe isimli bir cepheden uçaksavarlarla, <p.~.ıJı~tlil~vinen askerleri vurmaya başladılar. Bunun üzerine, biz de gavur mevzilçrfü~0;~tışc1 başladık. Daha sonra Girne Bölgesi'nden top sesleri gelmeye füşladı. p~µi~g~ yapılan çıkarma Gutsavendi (Bufaventi) Kalesi'ne taarruza lji:ışladı. GönyelifLefkoşa yolu, Rum tarafından işgal altına alınmıştı. Gece, birlikler takviye olaralc.qgnyeli'ye gitti. Yunan alayı, tank birliği takviyesi ile Gönyeli'ye hücum etmek için sabahı bekledi. Sabahleyin de asker, uçakların yardımıyla savaşıarak Yunan askerini geri püskürtmeyi başardı. Gönyeli-Lefkoşa yolu kontrol altına alınmıştı. Bizim birliğimizde atış devam etmekteydi. Birliğimizde verilen ilk şçhiâimiz Sıtkı idi. Sıtkı, mazgal deliğinden bakmaya çalışınca kurşunu alıntıçtı yemişti.

Hamitköy'ün su deposunda mevzilenen arkadaşlardan Recep ve Ali ,gavurun havan mermisine hedef olmuşlardı.

Yükselen Deniz ise gece dinleme postasına çıkmış ve orada Rumlar tarafından feci bir şekilde vurulmuştu.

Ateşkes olmuştu. Hava çok soğuktu. Ben, Rumlardan ganimet kalan ceketlerden almak için mevzilere gittim. Geri dönerken mayın tarlasına düştüm. Aynı yere üsteğmenim de gelmişti. Üsteğmeninill yanma gidiyordum ki adımımı attığım an mayının ucuna basmış, mayının sivri olan ucu topraktan yukarıya çıkmıştı. Bu üsteğmenimin gözüne ilişince. İbana<."Olduğun yerde dur!" dedi ve yanıma gelip ayağımın altındaki mayını aldı. Mayımibozdu ve attı.

Ateşkes üç hafta devam etti.15 Ağustos sabahı Gime'ye gitmeye çalışan halkı baskınlara uğratıldı. Bize verilen<emirle Barış Kuvvetleri birliklerine katıldık. Mağusa Bölgesi'ne hareket ettik. 13irgrup asker Sanayi Bölgesi'ne, Coca-Cola fabrikası yanına yerleştik. Diğer grup İvlağusa'ya gitti. Sanayi Bölgesi'ne gelen üsteğmenimiz bana "Ölü görüpce< ister misin??" dedi. Ben de "Evet,isterim" dedim. Üsteğmenim beni, ölümünüWQlquğu bölgeye\götürdü. Gördüğüm manzara insanı ürpertiordu. Ölü, yaklaşık dört günküydü. Heistarafi kan lekeleri içindeydi. Gözleri, bir kadehin ağzı kadar büyüktü. O kadar şişmişti ki dokunulduğu anda patlayacaktı. Bu nedenle, bir dozerin kepçesiyle oradan kaldırılmıştı.

Artık savaş bitmişti, her şey normale dönmüştü. Benim askerliğim de 30 Aralık 1974'te bitmişti.

Fatma ÖZÇAKKA

Dikmen-Girne

Yaş:65

Tel:2372402

74'te, Grivascılar ve EOKA'cılar arasında kavga çıktı. Onların planlarında Türklere de saldırmak vardı.

Çıkarmadan bir gün önce Limasol'da, Türkleri bir hastahanenin bahçesine topladılar. Rumlar, Coca-Cola'dan şişeler topladılar, şişeleri kırdılar ve Türkleri bu şişelerin üzerine yatırdılar. Onlara çok ezgi yaptılar. Daha sonra Türkleri Leymosun'un içinde Dört Fenerli Köprü'ye götürdüler ve Türklere sıralanmaları söylendi. Tam onlar vurulmak üzereydi ki Rumlara bir telefon geldi. Eğer oradaki Türkleri öldürürlerse Türkler de kendi ellerindeki Rumları öldüreceklerdi. Rumlar, kadın ve çocukları serbest bıraktılar. Adamları da esir aldılar. On altı yaşındaki kardeşim İbrahim'i de esir aldılar. Esirler top sahasına götürülürken bir kadın dayanamaz ve "Dağ başını duman almış" diye marş söylemeye başlar. Rumlar da onu ayağından vururlar. Kadın bütün gece "Yandım anam!" diyerek ağlamış ve arkasında üç çocuk bırakarak kan kaybından ölmüştü.

Top sahasına götürülen esirler, Türklerin elindeki esirlerle değiştirildi.

Leymosun'da savaş olmasa da bütün bu olaylarla orada da bir savaş yaşanmış oldu.

Rum hapishanesinden kaçan  Türk "Nicosia Clup" nndeki golf sahasından Türk tarafına geçmeye çalışıyordu. Biz onları görünce Rum zannettik ve onlara ateş amaya başıladık. Bu uc Türk, golf sahası içinde bulunan beyaz bayrakları söküp "Ateş etmeyin, biz Trkz!" diye bağırmaya başıladılar. Daha sonra onların Türk tarafına geçmelerine izin verildi. 1975'te terhis alıp Kara yolları dairesine girdim. Bir gün arkadaşlarla savaşı konuşıırken arkadaşım Hüseyin'in golf sahasında Rum sanıp ateş ettiğimiz ve sonra Türk olduğunu anlayarak Türk tarafına geçmelerine izin verdiğimiz  Türk'ten biri olduğunu anladım.

Huriye **TAYANÇLI**

Dikmen-Girne

Yaş:46

Tel:2372109

1974'te eşim ve çocuğumla, Lefkoşa'da oturuyorduk. Eşim askerdi. Bir gün komutan olan bir komutanın Runılarını kendi aralarında bir iç savaş başladığını ve Türkiye'nin de adanın güvenliğini sağlamak için Kıbrıs'a asker çıkaracağını, dolayısıyla savaşın başlayacağını söylemişti. Oradan kaçmalıydık. Tam evimizden çıkıyorduk ki kapıdan kurşunlar girmeye başladı. Kapının içinde üst üste yere yığıldık ve silâh seslerinin azalmasını bekledik.

Ben, altı aylık çocuğum kucagımda, Göçmenköy'deki ahimin evine gittim. Komşumuz Fatma Hanım, Muratağa'ya ailesini görmeye gitmiş fakat geri dönememişti. Fatma Hanım esir ahimisi, daha sonra da bir grup Türkle diri diri gömülmüştü. Türkiye adaya asker çıkarmış, uçaklar gelmiş, uçaklardan paraşütlerle askerlerimiz atılıyorlardı. Çok sevinmiştik. Biz askerlerimize su veriyorduk. Bazı askerlerimizin de yanlışlıkla Rum tarafına atıldığını görüyor, buna üzüliyoruz. Savaş bitmişti. Ama eşim ve abilerim bir ay eve gelmemişlerdi. Biz onların öldüklerini zannetmiştik: Birgün eşim ve küçük abim gelmiş, ama büyük ahim hala yoktu. Onu aramaya çıktık. >ye onun Hamitköy'de haberci asker olarak kaldığını öğrendik. Ahimilerden şehit olanlar da vardı. Çok zor günler geçirmiştik. Aradan yirmi altı sene geçtmesine rağmen yine de o günleri unutmadık.

Hüseyin ÖZÇAKKA

Dikmen-Girne

Tel:2372402

Rumların Türklere işkence ettiği yıllarda kızım hamileydi. Yapılan işkenceler nedeniyle çocuğunu düşürmüş, çok-kan kaybetmekteydi. Hemen ameliyat edilmesi gerekiyordu. O dönemde Türk-Rum hastahaneleri ayrılmıştı. Biz de kızımı Türklerin hastahanesine götürdük. Ayten adında bir doktorla görüştük. Ayten Hanım, kızı hemen Rum hastahanesine götürmemizi söyledi. Bir kağıda birşeyler yazdı ve bunun Rum hastahanesine girebilmelciğini gösterilmesi gerektiğini söyledi. Rum doktor, kızım Hatice'yi görmüş ve ameliyata almak için hazırlığa başlamıştı. Adının Hatice olduğunu duyunca kızın bir Türk olduğunu anladı ve ona verecek kan olmadığını, eğer kansolsaydı önce yaralı olan Rumlara verileceğini söyledi. Tekrar Ayten Hanım'a gittik. O da bizi+Avrotur'a yolladı. Hatice, hemen ameliyata alındı. Bu sırada Türkiye'den davalar elleninden alınmıştı. Keziban Hanım, durumu bildirmek için muhtara gider ve orada yaralı bulunan Dohnili adamı görür. Dohnili adam, Rumların bir kamyonla geldiğini, "Artık barıştık. Türkleri işe götürmek için geldik." diyerek okendilerini kamyonlara doldurduklarını, çukur bir yere götürülerek orada daralanmışlardı. Bir Rum "Diğer Türkleri de öldürmeli, daha sonra da bu çukuru kapatmalıyız" der ve oradan ayrılırlar. Rumlar oradan gidince bu Dohnili adam yaralı olarak evine döner ve her şeyi anlatır. Dohnililer öldürülmüştü. Bu haber Avrotur'a "Armenehorlular öldürüldü" diye ulaşır. Bu sırada Avrotur'da bulunan Haticem "hiii!.." demesinde boğazına bir şey takılmış ve iyileşmesi için aylarca hastahane de kalmıştı.. Kızım,ölümüne kadar gitmiş , ölümden dönmüştü. Allah'a şükürler olsun şimdi Haticem üç çocuğu ile çok mesut.

Tel: 2372792

Kaymaklı çarpışmalarının başladığı sırada ben, Baf in A:yanni köyünde oturuyordum. Bir gün, on iki kamyon.<tolusu Rum'un köye saldıracağını haber aldık. Kahveye gittik ve orada silahlarıllı;z;ıhazırlamaybaşladık. Rumların papazı da, bu köye saldıracak olan Rumlara, başaramayacaklarını, geri dönmelerini söylemişti.

1964'te Lefkoşa'ya, daha sonra da Dikmen'e yerleştik.

1974'te kimlerin esir alındığını,kimlerin öldürüldüğünü sonradan Türk tarafına geçen tanıdıklarımızdan öğrendik.

1974 olaylarında ise pek çok tanıdığımızın esir alındığını, onlara işkence yapıldığını ve öldürüldüğünü öğrendik. Rumların işkencelerinden korkan halk, saman torbalarına girip, saman diye Lefkoşa'ya kaçıyorlardı. Kaçamayanlardan Fazile Hanım'ın besiemesininW.Tfa.tına Sadık Hanım'ın küpelerini almak için kulakları kesilmiş, Halit Salih, teslim<uimAllymk.ct. vurulmuştu. Elmas Hasan Efendi, Rumların zoruyla Türk bayrağını it.ıJLffPJ.~k için direğe çıkarılmış, direkte kurşun yağmuruna tutulmuştu.

Mustafa ANCIN

Dikmen-Girne

Tel:2372050

15 Temmuz'da, Rum tarafında Makarios'u düşürdükleri zaman Çamlıköy'de kısıldım. Daha sonra Lefke'ye gittim. Hanımım da Letkoşa'ya gitmek üzere yola çıkmıştı. Havaalanının yanında eteörise tank çarpmış ve hanımım Letke'ye Barış Gücü aracılığıyla dönmüştü.

Ben Çamlıköy'e geri dönmek.Hçin yola çıktım. Rumlar yolumuzu kesti ve yanımıza üç silâhlı Rum bincil B.u.n.lar, Alayköy'de indiler. Biz yolumuza devam ettik. Bu defa önümüze bir landrover çıktı. Arabadan indirildik ve bizi vuracaklarını söylediler. Ben ve arkadaşlarım Lefke sınırında serbest bırakıldık.

Çamlıköy'e döndükten sorira/20 Temmuz sabahı, çıkarmanın başladığını, radyodan öğrendik. Çamlık.öyle.L,etkearasındaki bölgenin işgal edilmekte olduğu haberi gelince yardıma gittik. <.tiderkenarabanın arkasına bir kurşun geldi. Ateş açan üç Rum'u öldürdük. Vuruları;Rumların silâhlarını almak için giden üç arkadaştan biri kalVjmu,üzerinden vuruldu. Daha sonra Türkler alınan Rum esirlerle beraber gelmişti.

Neriman TOPRAK

Dikmen-Girne

Yaş:46

63 olaylarından tam on bir sene sonra savaş, önce Rumların kendi aralarında başlar. Bir gece tam saat bir buçuk, Türk askeri geldi. Hepimiz dışarı çıktık. Komşular "Ne var kardeşim? Söyleyin bize!" dediler. Asker "Bir şey yok amca, siz yatın, rahat edin,biz buradayız, korkmayın!" diyordu. Gidip yattık. Derin uykuya daldık. Yan komuşumuz Zalihe Abla~ sabahtan kalktı ve " Be insanlar daha yattırmısınız? Bayram dayınız savaş çık.tüğimsöyledi!" diye bize haber verdi. Türk askeri, tam yanımıza karargâh kurdu. Askerler oradan dağılmaya başladı. İnsanlar o kadar bir yabancıydı ki, bize savaşın hangi tarafta olduğunu soruyor, biz de onlara savaşın olduğu tarafı gösteriyorduk. Onlar da o tarafa koşuyorlardı. Yazın da göbeği! Askerler susuzluktan bayılıyordu. Komutanlar bize "Kızlar hep toplansın da askerlere su verelim!" dediler. Biz de askerlerimize su taşımaya başladık. Artık yaralılar gelmeye başlamıştı. Komutan bize geldi ve yaralılarımıza yardım etmemizi istedi. Annem de "Tabii oğlum , siz bizim için geldiniz, biz de elimizden gelen yapacağız." dedi Askerlerin yaralarını sarmaya başlamıştık. Kucaklar dolusu ilaç getiridi. Gittik sonra yaralı sayısı artıyordu. Yanımıza bir komutan ve üç asker geldi Çok aç olduklarını söylediler. Annem de onlara hemen, helâl olsun, makarın kaynattı. Yedikten sonra tekrar savaşmaya gittiler. Ertesi gün bunlardan bir kişi gelmişti. Arkadaşlarının ne olduğunu sorduk. O da yanındaki üç kişinin şehit olduğunu söyledi.

Bir gün Türk askerlerle birlikte Rum esirler geçmeye başladı. Biz bunu görün çok sevinmiştik. Çünkü bazı yerlerin alındığını zannetmiştik. Daha sonra Girne'nin

düştüğünü duyduğum Asker, Girne'ye gitti. Girne'yi temizledikten sonra tekrar bu tarafa geldih Kamyonlara doldular ve Mağusa'ya doğru yola çıktılar. Bir helikopter görüldü ansızın. Türkleri izzannetdik.biz. Geldi, böyle, kamyonların üstüne bornbayı bıraktı. Bir patlama oldu. Tarlanın içine koşturduk Bizimkiler helikoptere ateş açmış, onu oradan uzaklaştırmayı başarmışlardı. Kamyonların yanma gittiğimizde bir de ne görelim? Elini kolunu kayp~clç11ler, paramparça olanlar... Ben daha fazla orada duramadım. Çünkü ne deınçkil/Qrada kopmuş eller kollar görmek. Oradan uzaklaştım. Oradakiler hep topatıanıp kaıldıktdı. Kamyonlardan sağ inen askerler Mağusa'ya gitmek için yürüyerek yola çıktılar.

Bir köyde Türkler, Türk bayrağını çekmiş ve Rumlar oarayı basarak iepsini öldürmüştü.

Biz, Türk tarafındaydık ama Türkler tarafından bombalanıyorduk. Çünkü Ortaköy'de Efruz'un Apartman'ı denilen bir yer vardı. Benim Ali Eniştem, o apartmanın altına konulmuş ve Türk askerine Rumların bulunduğu bölgeyi göstermek için görevlendirilmişti. Ancak apartmanda saklanan bir casus, Türklere ters yönü yani Türklerin bulunduğru bölgeyi işaret ediyordu. Tabii askerlerimiz bunu kendi adamları Ali'nin işareti zannediyor ve casusun işaret ettiği bölgeyi, yani Türklerin bulunduğu yerleri bombalıyorlardı. Hatta eniştem yanlış bölgeyi işaret etti diye dayak bile ynmıoğtı. E11iştem de kendinin, Rumların bulunduğu bölgeyi işaret ettiğini söyler. Apartman... aranır ve Efruz bulunur. Tarlada yaralıları sararken benim tam yanıma düşen bomba da bu nedenleydi. Yanıma bomba düşünce bir asker bana "Yat yenge yat!"diyordu. Ama yere yatırsam ölecekmişim gibi geliyordu ve yer yatmadım.

74'te bizi çok zor günler geçirdik Çünkü Türk askerinin karargahlarından biri de bizim yanımıza kurulmuştu. Rumlar ise hep karargahları bombalıyordu. Bundan dolayı biz savaşı sıcak yaşamıştık

Nesibe AFAKAN

Lefkoşa

Yaş:37

Tel:2275229

1964'te bir çadırdaki doğdum.1974 olaylarında on bir yaşındaydım. Limasol'a, bademcik ameliyatı olmak için anneannemin yanına gönderildim. 20 Temmuz sabahı Rumlar, askerlerimizle çatışmaya başladığından dolayı ameliyat olamadım. Bütün insanlar savaşırken, kadın ve çocuklar, Türk askerleri tarafından güvenli yerlere taşınıyordu. Bu taşınma sırasında kurşunlar yağmur gibi başımıza yağıyordu. İnsanların çoğu vurulmuş, yerlerde kıvranıyorlardı. Bazıları da Rumlar tarafından diri diri kesilmiş, bağırsakları çıkarılmıştı. Ama Türkler ne yapıldıysa yapılsın Rumlardan kaçmadılar. Bütün halka çağrı yapıldı. Eğer teslim olmazlarsa hepsi öldürülecekti. Beni ve yanımdakileri hastahanenin önünde toplayarak duvarın önüne dizdiler. Tam>J:füi vuracakları<anda Rumların da Türklerde esirleri olduğunu, Türkleri vurul~tsa onlarını öldürüleceği haberi geldi. Gece olunca kadınlar ve çocuklar, hastahanenin önündeki çimenler üzerine yatırıldı. Erkekleri de bir bir toplayıp kamyonlara doldurdular. Onları esir kampına götürdüler. İki gece(kaldıktan) şijura kadını. İçeriler evlerine gönderildi.yollarını. Evlerine giden Türkler, evlerini yerinde gözettiler. Evler yağmalanmıştı. Anneannemin evi ve karşıdaki evlere bomba düşmüş, bütün evler yerle bir olmuştu. Ben iki hafta anneannemle bir komşunun evinde kaldım. Daha sonra Türklerin kaçak olarak kuzeye geçecekleri haberini aldık. Anneannem, beni de hazırladı. Beş kişiydik. Bir yaşlı baba, ilçe ç9çuklu bir kadın , bir de ben. Adam beş kişiyi arabanın bagajına sakladı. Gece sınırlardan sessizce geçtik ve Pergama'ya gittik. Oradaki okulda bir gece kaldık. Be

ertesi gün otobüsle/babamın kasap dükkanına gittim. Babam beni görünce elindeki kasap bıçağını ayağının üzerine düşürmüş ve beni kucaklamıştı.

Süheyla KÖPRÜLÜ

Dikmen-Gim.~

1974'te, kızımı görmek için Baf'a g:ffim. Orada, bir sene bir ay kalmak i brunda kaldım. Çünkü esir alınmışım. Dfgeif esirlerle birlikte denizden Türk itarafına geçmek istedik ama olmadı. Arkasında sebze taşıyan bir arabaya girdik. Marulların altına saklandık. Yolculuk sırasında Rumlar, arabayı durdurdular. Marulların altında birinin olup olmadığını anlamak için marullara şiş batırdılar. Bu şişlerden biri benim koluma girdi ama sesimi çıkarmadım. O sırada arabada bulunan bir aylık: çocuk ağlamaya başladı. Çünkü şişlerden biri ona da batmıştı. Rumlar arabada biri!.erinin olduğunu anladı ve bizi arabadan çık~cı,rak esir aldılar. Türkiye'nin uçaklarıgıelene kadar mağarada sakladılar. Uçaklar gelince serbest bırakıldık ve Türk]tarafına döndük.

Yine bu yılda , büyük bir komutan olan eniştem Ali Çakır, savaş olacağı111 haber alır ve Türk Halkı'na haber vefe!ek güvenli bir yere gitmelerini söyler. Kendisi ise savaşta ağır yaralanır ve bir kğlunu kaybeder. Tedavi için Türkiye'ye götüriilür ama orada vefat eder. Ali ~~r'ın kardeşleri ise Bafta kurşuna dizilmiş ve öldürülmüşlerdir.

Kişiler Dizini

45,12

45,20

Ali Çakır,33

Ali Enişte,29

Başaran Dayı,28

Dr. Ayten Hanım,25

Dr. Küçük,5

Efruz,29

Elmas Hasan Efendi,26

Fatma Hanım,24

Fatma Sadık Hanım,26

Fazile Hanım,26

Galip,18

Hakkı Mustafa,10

Halit Salih,26

Hasan Osman,14

Hatice,25

Hüseyin,23

İbrahim,21

Keziban Hanım,25

Makarios,5,18,27

Raif Raif Denktaş, 19

Recep, 20

Hamit Polis Cavuşu Kaya, 18

Hamit, 8

İsmail, 19

İsmail, 17

Yusuif Mehmet, 10, 11

Yükselen Deniz, 20

Zalihe Abia, 28

Yer Adları Dizini:

Alayköy,27

Armenohor,25

Arpalık,10

Avrotur,11,25

Baf(AyanniKöyü),26,33

Barbarlık Müzesi,12

Boğaz,19

Çamlıköy,27

Dikmen,7,26

Dohni ,17,25

Dört Fenerli Köprü,21

Esenköy,17

Geçitkale,14

Girne,19,20,22,29

Göçmenköy,24

Gönyeli,12,19,20,22

Gutsavendi(Bufavento),19

aamıtköy ,9,19,24

Haspolat, 13,19

İskele ,13

Kermiya Bölgesi,22

Küçük Kaymaklı,7,9,12

Lefke ,27

Lefkoşa,5,7, 13,18,19,24,26,27

Leymosun (Limasol),5, 13, 17, 18,21,31

Luricina,10

Mağusa ,20,29

Muratağa,24

Nicosia Clup ,23

Paramal ,18

Pergama ,31

Lokmacılar,13

Poli ,19

Tahtakale ,7

Ortaköy,12,29

Yenişehir,8